

Hvad synes du selv? – Om underviseres evaluering af egne kompetencer i engelsk

Internationale uddannelser og kvalitetssikring

Som bekendt orienterer højere lærestalter sig i disse år mod det globale uddannelsesmarked. Antallet af internationale uddannelser, 'eliteuddannelserne', er hastigt stigende, og det er måske en af årsagerne til at universiteterne halter bagefter mht. kvalitetssikring for så vidt angår de sproglige kompetencer hos undervisere der ikke har engelsk som modersmål. Copenhagen Business School (CBS) kan ikke siges at være fremme i skoene i den henseende. Som uddannel-

LOUISE DENVER

Lektor, Copenhagen Business School
ld.isv@cbs.dk

CHRISTIAN JENSEN

Adjunkt, Københavns Universitet
chrjen@hum.ku.dk

INGER M. MEES

Lektor, Copenhagen Business School
im.isv@cbs.dk

CHARLOTTE WERTHER

Lektor, Copenhagen Business School
cw.isv@cbs.dk

sesdekan, Jan Molin, udtrykker det: »Vi har en sprogpolitik, der bare venter på at blive realiseret – herunder et sprogcenter om et par år, der skal gå ud og supervisere undervisere« (citater fra FORSKERforum, oktober 2010). Men er supervision overhovedet en hensigtsmæssig løsning? Man sætter ikke en lærer til at undervise inden for et område hvor han ikke har den fornødne faglige kompetence. Analogt hermed bør man vel heller ikke anbringe en lærer i en undervisningssituation hvor han skal bruge engelsk som undervisningssprog uden at have vished for at han har de sproglige forudsætninger for at formidle det faglige budskab tilfredsstillende. Som situationen p.t. er på CBS, kan studielederne få oplysninger om lærernes sproglige kompetencer i forbindelse med de studerendes evalueringer. Det kan diskuteres hvilken betydning man i det hele taget bør tillægge studerendes evalueringer af læreres engelskkompetencer, men selv hvis vi anskuer spørgsmålet med institutionens øjne, er studenterevalueringer i denne sammenhæng forbundet med et væsentligt problem, nemlig at de finder sted *post festum*, altså på et tidspunkt hvor den skade som måtte være gjort, ikke kan gøres ugjort. Negative udfald af evalueringer kan højst bruges præventivt ved lærerdækningen næste gang kurset udbydes.

Kunne løsningen ikke ligge i at bede lærerne om selv at vurdere, om de har de sproglige kompetencer som kræves for at undervise på engelsk? Det er enkelt – og billigt. Dette spørgsmål vil blive belyst i det følgende på basis af en undersøgelse hvor en række lærere på de internationale uddannelser inden for økonomi, politik og virksomhedsledelse på CBS blev bedt om at evaluere egne kompetencer i engelsk. Til perspektivering af lærernes selvevalueringer inddrages ekspert- og studenterevalueringer af de samme læreres sproglige kompetencer.

SPEAC

Til belysning bl.a. af forholdet mellem forskellige evalueringsformer blev der i 2007 foretaget en større spørgeskemaundersøgelse blandt studerende og lærere på de internationale uddannelser på CBS med projektet *Students' Perceptions of the English of Academics* (SPEAC) (Denver et al., 2009a; Denver et al., 2009b; Jensen et al., 2011). Undersøgelsen omfattede knap 1800 studenterbesvarelser vedr. 33 lærere hvoraf 31 ikke har engelsk som modersmål. De studerende blev bedt om at foretage en evaluering af en enkelt forelæsning mht. sproglige såvel som pædagogiske kompetencer og undervisningens vellykkethed.

Lærerne blev ligeledes bedt om at udfylde et skema som var opbygget på nogenlunde samme måde som de studerendes, men spørgsmålene til lærernes engelsk var opdelt i kompetencer inden for hhv. alment og akademisk engelsk, og desuden blev der spurgt til deres sproglige forberedelse til forelæsningen, og til hvorvidt de selv følte de udfoldede sig lige så frit i lærerrollen som ved undervisning på modersmålet. Endelig indeholdt begge skemaer en række spørgsmål om biodata (såsom alder, køn, modersmål, erfaring med engelsk som arbejdsprog fra ophold i engelsktalende lande).

Forelæsningserne blev lydoptaget, og efterfølgende blev tre erfarne sproglige eksperter bedt om at give deres bedømmelse af engelsk-kompetencerne hos de 31 lærere der ikke har engelsk som modersmål. Evalueringen skulle foretages i henhold til the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) (The Council of Europe, 2001), den fælles europæiske standard for sproglig kompetence, som de tre eksperter i udstrakt grad har anvendt i deres arbejde. CEFR opererer med seks kategorier: C2, C1, B2, B1, A2, A1, med C2 som det højeste og A1 som det laveste niveau. Eksperterne blev desuden bedt om at foretage en yderligere graduering inden for de tre niveauer: fx C2+, C2 og C2-. Eksperterne gav først en individuel bedømmelse af lærernes engelsk, og på et senere møde satte de sig sammen for at finde frem til en fælles evaluering af hver enkelt lærers kompetencer i engelsk.

Undervisernes selvevaluering

I spørgeskemaet blev lærerne bedt om at bedømme deres kompetencer i alment engelsk (*How would you rate your English*) på en 6-punktskala gående fra *excellent*, *very good*, *good*, *satisfactory*, *sufficient* til *barely sufficient*. Den samme skala blev anvendt til spørgsmål om kompetencerne inden for akademisk engelsk (*How would you rate your academic English in relation to the following activities*). Fra listen over aktiviteter inddrager vi her de fire produktive færdigheder som vi skønner, har størst relevans for undervisningen (*speaking English*, *participating in dialogue*, *making presentations* og *responding to questions*). Både mht. alment og akademisk engelsk foretog godt en tredjedel af lærerne afkrydsning i den høje ende af skalaen fra *excellent* til *very good* (fem lærere svarede faktisk *excellent* til alle spørgsmål!). En lille tredjedel placerede sig i den lavere ende af skalaen fra *satisfactory* til *sufficient*. Den sidste tredjedel bedømte egne kompetencer til *good*. Som forventet, var der ingen markeringer ved *barely sufficient*, så i realiteten kan *good* opfattes som en middelkategori.

Et par resultater giver en idé om lærernes tillid til egne engelsk-kompetencer. En række spørgsmål vedrørte den sproglige forberedelse af forelæsningsen. Havde lærerne brugt hjælpemidler (elektroniske eller andre) for at rette sproget ind mht. ordforråd, grammatik og/eller udtale? Svarene viste at kun fem lærere havde søgt hjælp til afpudsning af den sproglige form; to havde søgt information om udtale, og to desuden i forhold til grammatiske spørgsmål. De pågældende lærere var alle at finde i den lavere ende på ranglisten for selvevalueringerne. De resterende lærere, i alt 26, havde ikke benyttet nogen form for hjælpemidler til justering af deres engelsk.

Hvis dette resultat er overraskende for et sprogmenneske, er det følgende så meget mere overraskende. Lærerne blev bedt om at tage stilling til en tænkt situation: *Compared with a scenario in which you had given today's lecture in your mother tongue, how would you describe yourself during today's lecture?* Og graden af enighed kunne udtrykkes med (*strongly*) *agree*, (*strongly*) *disagree* eller *don't know* ud for udsagnene: *I was just as spontaneous/just as pedagogically successful/just as successful at keeping the students' interest/at involving students, I found it just as easy to find appropriate examples* og *I would have felt more at ease*. Med få undtagelser hvor markeringerne ud for 1 eller 2 af de 6 udsagn indikerer nogen usikkerhed i forbindelse med undervisningen på engelsk, vurderer omkring halvdelen af lærerne – svarende til de lærere som har placeret sig selv i den øverste ende af ranglisten – at deres undervisning var lige så vellykket som når de underviser på deres modersmål. Svarene fra de resterende lærere var mere blandede. Først og fremmest var mange enige om at de ville have følt sig bedre tilpas ved at undervise på deres modersmål.

Eksperternes evaluering af underviserne

I bedømmelsen af lærernes kompetencer i engelsk benyttede eksperterne med to undtagelser udelukkende CEFR-skalaens kategorier C1 og B2 (med underkategorier). Som forventet viste det sig at de lavere niveauer var irrelevante. Ca. 40 % af lærerne blev bedømt til et C-niveau, resten til B-niveau.

I alt 13 lærere befinder sig med en bedømmelse til C-niveau (med underkategorier) i den øvre ende af eksperternes rangliste; af disse 13 har otte placeret sig lavere i selvevalueringerne, nemlig mellem nr. 14 og 30 på ranglisten, og omvendt er otte lærere rykket op blandt de 13 bedste af eksperterne. Desuden konstaterede vi enkelte meget store diskrepanser. Fx indtager den lærer som med en ekspertbedømmelse til C2÷ indtager en klar førsteplads, en midterposition som nr. 16 på ranglisten for selvevalueringerne, mens en af de seks

øverst placerede hos eksperterne er at finde blandt de fem lavest placerede på ranglisten for selvevalueringerne. Dette brogede billede understøttes af de statistiske analyser som viser at korrelationen mellem de to sæt evalueringer er lav og ikke-signifikant.

Der hersker blandt visse forskere i engelsk som undervisningsprog en opfattelse af at sprogspecialister lider af tunnelsyn i den forstand at de har den holdning at kommunikation på engelsk på universiteternes internationale uddannelser bør foregå på standardvarianter af britisk eller amerikansk engelsk. Vi må nok erkende at vores sprogspecialister har en rem af huden. I sidste instans er det dog de studerende som er aftagerne, og det er deres tilfredshed som er afgørende for hvilke universiteter og studier de mener, står sig bedst i konkurrencen på det globale marked. Så ud fra et pragmatisk synspunkt er det væsentligt hvad de studerende mener om deres læreres engelsk.

De studerendes evaluering af underviserne

Det korte svar på det spørgsmål lyder at de befinder sig et sted i midten. De statistiske analyser viser at de studerendes evalueringer korrelerer både med eksperternes evalueringer og med lærernes selvevalueringer. Begge korrelationer er signifikante, men mens korrelationen med eksperternes evalueringer er stærk, er korrelationen med lærernes selvevalueringer moderat til god. De studerendes evalueringer ligger altså tættere på ekspertevalueringerne end på underviserens selvevalueringer.

Hvad kan vi i øvrigt udlede af de studerendes evalueringer? Generelt placeres lærere som har været på længere ophold i engelsktalende lande hvor engelsk bruges som arbejdsprog, højere i evalueringerne af lærernes engelsk (en tendens som går igen i lærernes evaluering af egne kompetencer i engelsk). Det er rimeligt at antage at et sådant ophold kan have en afsmittende effekt på sprogets *fluency* og i det hele taget på den måde som læreren folder sig ud i lærerrollen på. Spiller denne sammenhæng ikke også ind i eksperternes evalueringer? Jo, men det ser ikke ud til at den tillægges samme vægt i den samlede evaluering. En del af forklaringen kan ligge i det forhold at eksperterne udelukkende har lydoptagelser som evalueringsgrundlag, ikke totalscenerier. Og om end eksperterne i flere tilfælde konstaterer en høj grad af sikkerhed og frigjorthed i præsentationen af det faglige budskab, fremhæves det samtidig at lærernes engelsk lider under »monoton dansk intonation«, slutstavelser som sluges, fejlagtig udtale og forkerte tryk, basale grammatiske fejl mv.

Kan vi komme nærmere et svar på hvad de studerende vægter højest *fluency* eller sproglig korrekthed? Vi har målt på fire faktorer hvor to har relation til sproglig korrekthed (*grammar* og *pronunciation*) og to har med diskursen at gøre (*degree of fluency* og *easy to follow*). Hvis vi først sammenligner evalueringerne fra studerende og eksperter, viser analysen at der er tættere sammenhæng mellem evalueringerne af grammatik og udtale end det er tilfældet mht. en flydende og let forståelig diskurs. Hvis vi dernæst sammenligner evalueringerne fra de studerende og underviserne, er sammenhængen tættere mht. de to faktorer som har med diskursen at gøre. Kort sagt, de studerende ser ud til at tillægge sproglig korrekthed mindre betydning end eksperterne, men helt klart større betydning end lærerne.

Kompetencer i engelsk – almene undervisningskompetencer

Hvis forelæsningsens sproglige form vurderes isoleret og ikke spiller ind når underviserens almene undervisningskompetencer evalueres af de studerende, kan man måske mene at den skade som et mere fejlbehæftet og usikkert engelsk gør, er begrænset. Imidlertid vil alle nok være enige om at hvis der vitterlig er en sammenhæng mellem evalueringerne af lærernes engelsk og deres almene undervisningskompetencer, må man gribe helt anderledes alvorligt fat om nældens rod. Resultaterne af undersøgelsen viser at der er en sådan sammenhæng, idet lærere hvis engelskkompetencer blev vurderet højere, også fik en bedre evaluering mht. de almene undervisningskompetencer og omvendt (Jensen et al., under bedømmelse). Dette resultat kan naturligvis afspejle niveauet for lærernes faktiske kompetencer på begge områder, men hvis der er tale om en gennemgående sammenhæng, er det på den anden side vanskeligt at afvise at der sker en vis afsmitning mellem de to sæt kompetencer. Hvis det sidste er tilfældet, er det endnu et argument for at den sproglige komponent i de internationale uddannelser bør nyde langt større bevågenhed fra ledelsens side end det er tilfældet i dag på mange danske universiteter.

Diskussion

På universiteterne i dagens Danmark har økonomiske hensyn – og dermed studentertilfredshed – en meget høj prioritet. Ud fra det perspektiv vil vi forsøge at besvare det indledningsvise spørgsmål. Kunne det tænkes at studielederne når de skal lærerdække et nyt

kursus, blot kunne tage lærernes udsagn om egne kompetencer i engelsk for pålydende? Analyserne af vores data viser at det ikke er en gangbar vej. Undersøgelsens resultater peger på at studerende generelt vægter sproglige kompetencer højere end lærerne selv. Hvis vi desuden holder os for øje at der er en vis afsmitningseffekt mellem evalueringen af sproglige kompetencer og almene undervisningskompetencer, er der så meget des mere grund til at sætte spørgsmålet om lærernes sproglige niveau højt på dagsordenen. Eftersom korrelationen mellem studenter- og ekspertevalueringerne kan betegnes som stærk, vil ansvaret for kvalitetssikringen ligge i de bedste (men samtidig også de dyreste) hænder hvis det placeres hos mennesker med ekspertise i engelsk samt kvalifikationer inden for evaluering.

Litteratur

- Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment* (2001): The Council of Europe.
- Denver, Louise; Jensen, Christian; Mees, Inger M.; Werther, Charlotte (2009a): »English as a medium of instruction in higher-level education«. I: *Sprogvidenskab i glimt: 70 tekster om sprog i teori og praksis*. Red. Ken Farø; Alexandra Holsting; Niels-Erik Larsen; Jens Erik Mogensen; Thora Vinther. Odense: Syddansk Universitetsforlag, s. 377-384.
- Denver, Louise; Jensen, Christian; Mees, Inger M.; Werther, Charlotte (2009b): »Ingen engelskkurser, tak!«. I: *Sprogforum: Sprog på universitetet* nr. 46. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag, s. 14-19.
- Jensen, Christian; Denver, Louise; Mees, Inger M.; Werther, Charlotte (2011): »Students' and teachers' self-assessment of English language proficiency in English-medium higher education in Denmark – a questionnaire study«. I: *Language and Learning in the International University: »From English Uniformity to Diversity and Hybridity«*. Red.: Bent Preisler; Ida Klitgård; Anne H. Fabricius. Bristol: Multilingual Matters, s. 19-38.
- Jensen, Christian; Denver, Louise; Mees, Inger M.; Werther, Charlotte (under bedømmelse): *Students' attitudes to lecturers' English in English-Medium Instruction*.